

Fotografie: Arjan ten Pierick

Foto links:
Zaanse Zeilmakerij

Kleine foto's v.n.l.r.:
Jachtbouw Bart Jan Bats
Orange Nautical
Klaas Mulder Jachtbouw
Maurits Zeinstra

Scheepvaart

*‘Een nautisch cluster in
de Achtersluispolder:
de pitstopzone voor de watersport!’*

‘De Zaanstreek heeft een indrukwekkende geschiedenis op het gebied van de scheepvaart. En nog steeds worden hier schepen gebouwd en gerestaureerd. In de Achtersluispolder bevindt zich een heel nautisch cluster van jachtwerven, toeleveranciers, groothandelaren en onderhoudsbedrijven.’ Directeur Maurits Zeinstra van Orange Nautical Services is mede-initiatiefnemer voor dit nautisch cluster. ‘Ik ben geboren in Nairobi (Kenia) als boerenzoon van Friese afkomst. Ik ben opgegroeid in het Midden-Oosten en heb veel mogen reizen. Daardoor heb ik genoeg voorbeelden van hoe belangrijk de identiteit van een stad is. De Zaanstreek biedt kansen en trekt al veel bezoekers, maar je kunt bepaalde kwaliteiten nog veel meer benadrukken. Zaanstad staat al bekend als het oudste industriegebied van Nederland, maar hier werden ook VOC-schepen gemaakt. Daar moet je iets mee doen, ze vestigden zich hier immers met een reden. De ligging op een

steenworp van Amsterdam en IJmuiden en aan het Noordzeekanaal maken dit een geweldige locatie voor vele vormen van industrie en een logistieke uitvalsbasis voor omliggende gebieden. Deze kenmerken verdienen meer aandacht in Nederland en wellicht daar buiten. Zo heeft de Achtersluispolder alles in zich om dé pitstopzone voor de watersport te worden. Alle bedrijven die dit mogelijk kunnen maken zitten al hier in de polder en omgeving. Het gebied is prima bereikbaar, zowel over het water, want we hebben een diepgang tot circa negen meter, als via de weg. Schepen kunnen langskomen voor

reparatie en onderhoud, maar we kunnen hier ook nieuwe schepen bouwen. Je vindt hier een concentratie van allerlei unieke ambachten: niet alleen nautisch georiënteerde bedrijvigheid, zoals een zeilmakerij, een scheepstimmerman en een jachtschilder, maar ook constructie- en productiebedrijven waar met vakmanschap gewerkt wordt. We kunnen zowel de recreatieve markt als die van de beroepsvaart bedienen. Als je samen optreedt, ben je sterk. Daarom organiseren we regelmatig open dagen. Tegenwoordig hebben veel bedrijven tijdens zo’n evenement hun deuren geopend.’

.....
‘Bij Orange Nautical Services hebben we een enorme hal gevuld met boten, die in lengte variëren van zo’n 3 tot 28 meter. Wij zijn gespecialiseerd in onderhoud en reparatie van snelvarende luxe motorboten, maar ook andere recreatievaartuigen zijn welkom. Je kunt hier je jacht stallen, maar ook doen wij desgewenst het onderhoud of een verbouwing. Voor alles wat we niet uit eigen keuken kunnen bieden maken we zoveel mogelijk gebruik van bedrijven in de buurt.
.....

Tips van Orange Nautical:

🏭 *Timmerfabriek Visser*

🏭 *Zaanse Zeilmakerij*

🏭 *De Keizer Elektrotechniek*

🏭 *Carebo*

🏭 *Claasen Jachtbouw*

*‘Varend op de Zaan
zie je de geschiedenis langskomen,
van molen tot fabriek,
van De Ooievaar tot Duyvis.’*

Fotografie: Arjan ten Pierick

Kleine foto's v.n.l.r.:

*Molen Het Prinsenhof
Restaurant De Smuiger
Het Weefhuis
Molen Het Prinsenhof*

Bart Nieuwenhuijs

‘Als kind droomde ik er al van om met molens te werken. Vooral de techniek in oude molens intrigeert mij mateloos, en ook hoe het er vroeger in originele staat heeft uitgezien. De restauratie van molen Het Prinsenhof in Westzaan, de enige overgebleven Zaanse pelmolen, was mijn eerste grote opdracht.’ Restaurator Bart Nieuwenhuijs heeft verschillende projecten op zijn naam staan. Samen met een aantal freelancers restaureerde hij onder meer pakhuis De Baars, De Smuiger, De Huisman, Het Weefhuis en de molen-schuur De Pauw in Nauerna. ‘Het is fantastisch om molens weer in de oorspronkelijke staat terug te brengen. Ik werk met een ploeg van vijf tot tien man. Het is leuk om de jongens zo te motiveren dat ook zij met een grote glimlach op de bouwplaats staan. Het is heel specialistisch werk. Het mooiste is als mensen ergens binnenstappen en geen idee hebben dat het gerestaureerd is. Wanneer de nieuwe elementen niet

meer opvallen, dan hebben wij ons werk goed gedaan. Samen met de timmermannen probeer ik te achterhalen hoe zaken ooit bedacht zijn. Soms heb je ook geen voorbeelden en moet je zelf uitzoeken hoe bepaalde zaken in elkaar hebben gezeten. Het grootste verschil met deze tijd is dat er vroeger negen ambachtslieden rondliepen en één dokter. Iedereen was smid, timmerman of slager. De bedrijvigheid was enorm. Nu is dat omgekeerd, en kom je met je verhaal als ambachtsman zelfs in een boek! In de oude molenmakerij had iedereen een kleine deeltaak waarbij iemand bijvoorbeeld alleen de tanden of alleen de wielen van het tandwiel maakte. Dat was echt vakwerk. Nu moet je overal wat van weten. De kwaliteit van vroeger kun je nooit meer bereiken. Omdat ze een industriële functie hadden waren de molens in de Zaanstreek verfijnder en ingewikkelder gebouwd dan elders in het land. Het was hier een

mierenhoop van molens die technisch van een hoog niveau waren. Ze moesten een gigantische hoeveelheid lawaai hebben geproduceerd. Van elke type molen is er wel één bewaard gebleven. Ooit, maar wat minder lang geleden, stond het hier vol met stoommachines. Die zijn jammer genoeg allemaal verdwenen. Wanneer je over de Zaan vaart zie je de ontwikkeling van 400 jaar industriële geschiedenis. In de eerste fase werd er een motor naast de molen geplaatst voor als het windstil was. Toen de molen volledig op de motor ging draaien ging de kap er af. In de fase daarna werden de molens letterlijk ingepakt door fabrieken zodat ze konden blijven produceren totdat de fabriek de functie overnam. In de vierde fase namen de fabrieken het inderdaad over. Het zou heel jammer zijn als de oude fabrieksgebouwen uit de Zaanstreek verdwenen, want zij horen er bij.’

Tips van Bart Nieuwenhuijs:

De Kift

Frans Wyterna

Ruud Pauw

De Adelaar/Vanilia

Vrijwilligers Kalverpolder

Fotografie: Arjan ten Pierick

Flentrop

*‘Het is mooi om iets te maken waar
mensen vreugde aan beleven,
waardoor ze geraakt worden.’*

‘De mensen die hier werken hebben een passie voor mooie, waardevolle dingen. Je moet wel geduld hebben want het ambacht van orgelbouwer is heel arbeidsintensief. Als je de kunst goed beheerst dan hoort de organist dat terug in de klank.’ Directeur Frits Elshout van Flentrop Orgelbouw en Orgelrestauratie: ‘Het is een mooie mix van techniek en kunst, waarbij vakkennis van hout en metaal maar ook kennis van het verleden wordt ingezet. Al die schakeltjes samen zorgen dat er uiteindelijk in de kerk een prachtig geluid klinkt. Naast de bouw van nieuwe orgels voeren we renovaties uit en maken we replica’s van beroemde orgels. Oude orgels hebben een bepaalde klank die moeilijk te evenaren is. Bij restauraties halen we daarvoor dan ook oude kennis naar boven. Nieuwe methodes passen we spaarzaam toe zodat we het orgel niet beroven van zijn identiteit. In de 100 jaar dat we bestaan hebben we niet

alleen voor Nederland orgels gemaakt maar ook voor vele andere landen zoals Japan, Amerika, Portugal, Duitsland, Noorwegen en Taiwan. Op het orgel voor de St. Katharinenkerk in Hamburg zijn we bijzonder trots. Dit in 1605 gebouwde orgel was een van de weinige waar de grote orgelcomponist Johann Sebastian Bach zich heel positief over heeft uitgelaten. Helaas is het in 1943 bij bombardementen verloren gegaan. De bewaard gebleven restanten vormden de uitgangspunten voor een puzzel, waarbij we als orgelarcheologen te werk gingen. Voor de orgelpijpen hebben we lood, dat voor het oorspronkelijke orgel gebruikt was, uit dezelfde mijn kunnen halen. Ook hebben we vergelijkbare orgels goed bekeken om alle maten goed te kunnen toepassen. De pijpen hebben we op de ouderwetse manier gegoten, op een zandbed. Het kostte eindeloos veel moeite om die techniek weer te leren beheersen. Het resultaat was

echter geweldig. We zijn blij dat we nog steeds jonge mensen in dienst hebben die we een goede opleiding kunnen geven. Je moet mensen zo jong mogelijk weten te interesseren voor dit ambacht. Iedereen hier heeft een passie voor het instrument. Er werken allemaal specialisten die samen teamwerk leveren. Zo hebben we vaklieden met kennis van hout, metaal en mechanica, en specialisten die weten wat het orgel moet gaan doen voor de organist. Ook kennis van het verleden is essentieel. Samen lever je dan vakwerk. Van het bespelen van een orgel, waar met zoveel liefde aan gewerkt is, kunnen we diep ontroerd raken. Ik zal nooit vergeten dat een door ons gerestaureerd 500 jaar oud orgel werd bespeeld, en de schoonmaakster plotseling bleef staan. Ze zei: ‘Normaal gaat het geluid langs me heen. Nu gaat het dóór me heen.’

Tips van Flentrop:

De Saense Hoveniers

 Restaurant Zin

 Le Cockelon

 Het Tollhuys aan de Zaan

Houthandel Van de Stadt

Fotografie: Arjan ten Pierick

Houthandel Van de Stadt

Al eeuwenlang is Zaandam een van de belangrijkste houthavens van ons land. Maar van de tientallen oude Zaanse houthandels zijn er nog maar drie zelfstandig overgebleven. Joep Huismans, directeur bij houthandel Van de Stadt: 'Het bedrijf begon in 1694 met de handel in rondhout. Eind 18e eeuw, onder leiding van Engel van de Stadt, is het flink gaan groeien. Op een gegeven moment had het wel zes houtzaagmolens in bedrijf. Het hout kwam veelal uit Rusland en Scandinavië. Een inkoper was maanden onderweg met een boot en een paardenkoets. Van de Stadt was leverancier van eikenhout voor de bouw van de grote Indiëvaarders op de werven van Zaandam en Amsterdam. Voor de houten Zaanse huizen leverde het bedrijf onder meer vuren- en grenenhout. Rond 1880 begon het met de handel in tropisch hout, dat diende voor grachtenpanden en verfraaiing van luxe schepen. In die periode liep het gebruik van windkracht voor de zagerij op z'n eind.

In 1910 kregen we in het Westzijderveld een centrale zagerij, die met een grote stoommachine werd aangedreven. Voor het bedrijf was dat een belangrijke stap, daarom lieten ze de nieuwe zagerij door een bekende schilder vastleggen. Bij ons op kantoor hangen enkele van deze schilderijen. Er werkten in die tijd wel 150 mensen bij de zagerij. Wegen waren er niet in het Westzijderveld. Al het hout werd met dekschuiten aangevoerd en met onze sleepboot via het sluisje het veld ingetrokken. De partijen werden los gestapeld, en met de hand geladen en gelost. In 1968 verhuisden we naar de Achtersluispolder. Tegenwoordig komt

het hout kunstmatig gedroogd aan op pallets of in containers, en wordt het gelost door twee man met heftrucks. In totaal verkopen we nu zo'n 40 houtsoorten en zijn we gespecialiseerd in tropisch hardhout, loofhout uit de gematigde gebieden en hoogwaardig Amerikaans naaldhout. Voor de restauratie van de mooie houten Zaanse huisjes wordt nu een hoge kwaliteit naaldhout gebruikt. In plaats van het goedkopere vuren- of grenenhout gebruiken restaurateurs liever het Canadese Western Red Cedar. Dat gaat veel langer mee en hoeft zelfs niet geschilderd te worden.'

.....
'De handel in hout is onderhevig aan kritiek. Wij zijn van mening dat wanneer je een land uitsluit voor de handel je daarmee de bevolking treft. Als je actief bent in een land kun je ook zaken rapporteren. En kun je er op toezien dat er geen kinderarbeid plaatsvindt en er volgens de standaarden van dat land een fatsoenlijk loon wordt uitbetaald. Nieuw is de discussie over duurzaam gecertificeerd hout. Wij zijn daar een groot voorstander van, ook al wordt het hout dan duurder. Ook wij hebben er baat bij dat hout duurzaam geproduceerd wordt.'

*‘Ik kan echt verliefd naar het hout kijken.
Het is een passie om met dit
levende materiaal te werken.’*

Fotografie: Arjan ten Pierick

A-Frames

In een werkplaats op het bedrijven-terrein in Wormerveer worden kwaliteitslijsten gemaakt die ook in musea hangen. Eigenaar Jacco Schipper van A-Frames: ‘Ik krijg veel aanvragen om mee te doen aan publiciteitsacties, maar daar ga ik normaal nooit op in. Ik maak bewust geen reclame omdat ik vooral lijsten maak voor kunstenaars die professioneel bezig zijn. Dat is een klein wereldje, waar iedereen elkaar kent. De klanten komen overal vandaan: uit Amsterdam, Haarlem, Sittard, Den Haag, Utrecht, enzovoort. Het is een vaste klantenkring die zich gestaag uitbreidt. Een snelle groei kan en wil ik niet, want ik wil voldoende aandacht voor de klant en het werk kunnen hebben. Die kwaliteitsgarantie is voor mij heel belangrijk. Houtbewerking is een fantastisch ambacht dat ik goed in de vingers heb. Ook besteed ik aandacht aan het conserveren van het kunstwerk zodat het er over 20 jaar nog steeds prachtig

uit ziet. Dat is niet eenvoudig. Het maken van een lijst en het inlijsten van een werk is een arbeidsintensief proces. Het is belangrijk om de klant goed aan te voelen. Ik heb de kunstacademie gevolgd en heb veel affiniteit met de kunstwereld. Als kunst goed gepresenteerd wordt kan het nog beter tot zijn recht komen. Lijsten maken is spannend omdat je met vuur speelt. Een kunstwerk is persoonlijk en onvervangbaar, daarom moet iemand je volledig kunnen vertrouwen. De kleur van de lijst is het belangrijkste. Het kan een werk optillen of neerhalen. Dat is niet altijd makkelijk. Ik ben eindeloos kleuren aan het vergelijken totdat het goed voelt. Dat is een spannend, intuïtief proces en belangrijk om goed te doen. Soms kost het veel tijd, want het gevoel dat het kunstwerk oproept moet ook terugkomen in de lijst. De kleuren worden per milliliter gemengd waardoor heel kleine kleurnuances ontstaan. Ik streef altijd naar

perfectie. Na de kleur zijn de vorm en verhouding van de lijst heel belangrijk. Normale houtbewerkingsmachines zijn soms te grof. Ik heb daarom kleine gereedschappen verzameld waarmee ik heel verfijnd kan werken. Als lijstenmaker heb ik een dienstverlenende rol. De lijst moet niet de boventoon voeren, maar ondersteunen. Mijn grootste kick is als het kunstwerk met de nieuwe lijst nog mooier is geworden. Het is erg leuk als de kunstenaar of galeriehouder tevreden weg gaat. Dat vind ik belangrijker dan het feit dat de ingelijste werken in allerlei werelddelen hangen. Dat is natuurlijk wel een leuk idee, maar voor mij is het belangrijker dat ik goed werk heb afgeleverd.’

II

Tips van A-Frames:

 Glasatelier De Glazen Pauw

 Aqua Bio Solutions

 By de Vleet

 Peter Louman

 Zaans Bakkertje

*‘In de buurten waar we
een winkel hebben
proberen we het een beetje
leuker te maken.’*

Fotografie: Arjan ten Pierick

Albert Heijn

‘Eens AH, altijd AH. Ik ben op mijn achttiende in een winkel van Albert Heijn begonnen. Dit is mijn eerste en tot nu toe mijn enige werkgever.’ Cees van Vliet, directeur winkels en distributie bij Albert Heijn: ‘Ik ben boven de slagerij van mijn vader geboren en heb het altijd leuk gevonden om winkeltje te spelen. In 1887, toen Albert Heijn in Oostzaan zijn eerste winkel opende, heeft hij echt de basis voor ons bedrijf van nu gelegd. Hij begon met één zaak van 12 m², en was er altijd op gericht zijn klanten tevreden te stellen. Met zijn nuchtere Zaanse aanpak zorgde hij er voor eerst voldoende geld te verdienen voordat hij een tweede winkel begon. Door die ‘kruideniersmentaliteit’ is het nu een succesvol bedrijf, met 850 winkels. Onze klanten staan voorop bij alles wat we doen. Het standbeeld op het hoofdkantoor met daarop de tekst ‘opdat wij niet vergeten voor wie wij werken’ staat daar symbool voor. In de buurten waar we een winkel hebben

proberen we het een beetje leuker te maken. Bijvoorbeeld door een bijdrage te leveren om de directe omgeving schoon, heel en veilig te houden. We vinden het belangrijk om onze verantwoordelijkheid te nemen. Niet alleen op lokaal niveau, maar ook als het gaat om duurzame handel, het klimaat en gezondheid. De nuchtere Zaanse aanpak werkt nog steeds. We zijn nog altijd een echt Zaanse bedrijf en zouden het niet in

ons hoofd halen om hier weg te gaan. Wat we ook geleerd hebben van onze grondlegger is om voortdurend te proberen efficiënter te werken, de kwaliteit te verbeteren, maar ook te innoveren. Het inspireert ons nog steeds om het boodschappen doen makkelijker en leuker voor onze klanten te maken. Denk bijvoorbeeld aan de introductie van het winkelwagentje, de eerste pinbetaling bij Albert Heijn, de app Appie en Albert Heijn to go.’

.....

‘De eerste zelfbedieningswinkel van Albert Heijn in 1952 was zo’n succes dat mensen er buiten voor in de rij stonden’, vertelt Hans Blekkenhorst van de Stichting Erfgoed Albert Heijn. ‘Voor het eerst mocht de klant zelf spullen pakken. De producten vlogen de schappen uit. Op het commentaar van klanten ‘dat ze zoveel meer kochten’ reageerden wij met: ‘Nee, u vergeet zoveel minder!’ De eerste Allerhande verscheen in 1954 en het blad is nog steeds een groot succes. Met een vrijwillig spaarsysteem konden klanten sparen voor elektrische apparaten, zoals bijvoorbeeld een wasmachine of een koelkast. Dit heeft ook de emancipatie van de vrouw bevorderd, die door deze apparaten meer tijd overhield.’

.....

Tips van Albert Heijn:

- Dam tot Damloop
- Voedselbank Zaanstreek
- Museumwinkel Zaanse Schans
- Inntel
- De Hoop op d'Swarte Walvis

Fotografie: Arjan ten Pierick

Foto links:
Geldof Bedrijfsfilms

Kleine foto's v.n.l.r.:
Studio Ennu (2x)
Sepp Art
Geldof Bedrijfsfilms

BedrijvigeBij

*‘De Zaanstreek is altijd
een voedingsbodem
geweest voor bedrijvigheid.’*

‘De bedrijvigheid in de Zaanstreek is begonnen met één molen. Dat werden er vele honderden, van waaruit ook weer nieuwe bedrijven ontstonden.’ BedrijvigeBij, in 2003 opgericht door Gerbrand Klop, is gebaseerd op het idee dat kleine bedrijven elkaar kunnen stimuleren en aanvullen. ‘Het eerste pand was het voormalige Honigmerkartikelenkantoor in Koog aan de Zaan waar 50 huurders ruimtes van 20 tot 40 m² konden huren. Omdat we er in ramen en gevelstenen de logo's aantreffen van bijenkorfjes en bijtjes is de toepasselijke naam BedrijvigeBij ontstaan. Voor ons eigen logo hebben we een gestileerd bijenkorfje gemaakt. Op dit moment zijn er 175 ondernemers actief via dit concept en daar zouden zomaar nieuwe Honigjes en Albert Heijns uit kunnen voortkomen. Ondernemers kunnen tegen een lage huurprijs een ruimte huren in één van de zeven markante gebouwen in Zaandam en Koog aan de Zaan. We

zijn inmiddels echt een begrip in de Zaanstreek. De naam voor de bedrijvenverzamelgebouwen verwijst naar de flexibiliteit. Je kunt heel makkelijk in- en uitstappen als huurder. Meestal huren ondernemers eerst een ruimte voor een jaar, en als het goed gaat met het bedrijf verlengen ze het contract of verhuizen naar een grotere ruimte. Er zitten veel verschillende bedrijven. We hebben een aantal huurders in de automatisering, maar er zijn ook veel creatieve ondernemingen. Ook bij mensen in de zorg spreekt de formule aan. Zo hebben we in één gebouw enkele dokters, een apotheek, een podotherapeut en een fysiotherapeut. In gebouw ‘De Drieling’ zitten weer veel kunstenaars, maar er worden daar ook spelletjes voor computers bedacht en het is de uitvalsbasis voor een filmmaker die bedrijfsfilms maakt. De boekbinder, drukker, architect, projectontwikkelaar en tekstschrijver

zitten weer in een ander pand. Zo kunnen zij elkaar opzoeken en gezamenlijk plannen maken. Het is mooi om die startende ondernemers hun kansen te zien grijpen. De panden, die vaak jarenlang leeg stonden, hebben een nieuwe functie in de buurt gekregen. De Juliana van Stolbergsschool bijvoorbeeld fungeert mede als een buurthuis, maar dan op een meer commerciële manier. Omdat de huurders lage huren betalen, kunnen ze bijvoorbeeld yoga- of schilderscursussen aanbieden tegen een lage prijs. Het is geweldig om dat te zien groeien. Ik ben blij als ondernemers bij ons binnenkomen en steeds groter ruimtes nodig hebben, maar ik ben ook blij voor hen als ze weer weggaan, want dat betekent dat ze toe zijn aan een grotere bedrijfsruimte elders en een eigen gezicht. Dan begin ik weer graag opnieuw met een nieuwe huurder.’

Fotografie: Arjan ten Pierick

Vanilia in de Adelaar

‘We krijgen alleen maar lovende reacties op de renovatie. Dat is natuurlijk erg leuk.’ Michel Hulzebosch, eigenaar en directeur van het modemerken Vanilia, was al tien jaar op zoek naar een geschikt hoofdkantoor toen zijn oog viel op De Adelaar. ‘Ik hou van oude gebouwen en zocht daarom een prachtig oud schoolgebouw of kerkje of iets anders monumentaals. Maar het bleek nog niet zo eenvoudig om iets geschiks te vinden. Bij dit gebouw zag ik echter in één seconde de mogelijkheden en wist binnen één minuut wat ik er van zou maken. Ik heb al veel panden gerenoveerd, maar dit had een moeilijkheidsgraad van tien in het kwadraat. Omdat het 27 jaar leeg had gestaan, was het helemaal vergaan aan de binnenkant. Het was één kale ruimte, met alleen pilaren, waarin de betonrot had toegeslagen. Het grootste compliment dat bezoekers me nu kunnen geven is dat je niet kunt zien dat het gerestaureerd is. Regelmatig zeggen mensen dat ik mazzel heb

gehad om zo’n pand te kunnen kopen. Zij realiseren zich dan niet dat letterlijk alleen de buitenmuren oud zijn. Zo authentiek ziet het er uit. Natuurlijk heb ik wel aanpassingen moeten doen om het gebouw bruikbaar te maken als kantoor. Het dak is zo’n 80 cm opgetild en vervangen door een groot rechthoekig glazen plafond. De ruimte heb ik met glazen puien en hekwerken van staal in units verdeeld. De kleding hangt hier in een soort bijenkorf waar het licht van boven komt, maar waar je ook zicht hebt op de Zaan. In eerste instantie keken journalisten en stylisten wel vreemd op dat we in Wormerveer zaten, in plaats van Amsterdam of Haarlem. Het kostte moeite om mensen hierheen te krijgen. Na het eerste bezoek is echter iedereen enthousiast. Al onze boutiques zijn gevestigd in monumentale, industriële panden. Het is inmiddels een stukje identiteit. Het rauwe en industriële van die panden past goed bij Vanilia. Ik werk graag met heel leuke mensen en

heel mooie producten. Het maakt me trots en blij dat ze hier graag werken. Het naaien en snijden: alles wordt gedaan door onze eigen mensen. Dat is heel uniek. Voor veel zaken geldt dat de kwaliteit van de producten vroeger veel beter was dan nu. Er werd vroeger zoveel meer zorg aan dingen besteed. Dat perfectionisme van toen proberen wij ook toe te passen, en dan nog beter. Wij maken vooral moderne kleding van heel mooie materialen, maar we zijn ook authentiek doordat we op een ambachtelijke en bewuste manier werken. Die sfeer zie je terug in De Adelaar.’

‘Het is gedurfd om zo’n verwaarloosd pand nieuw leven in te blazen. Dat past wel bij ons merk.’

Tips van Vanilia: Gemeente Zaanstad Hembrugterrein Babel Piet Boon Herberg De Waakzaamheid

*‘Wij vinden het leuk om de pareltjes
in de knopendoos te vinden.’*

Fotografie: Arjan ten Pierick

Heijnis & Schipper

Heijnis & Schipper is het oudste grafische bedrijf van de Zaanstreek en wijde omgeving. Maurice en Marjolein Lensink hebben de drukkerij in Zaandijk in 1996 overgenomen en zijn trots op de geschiedenis ervan. ‘Het bedrijf is in 1821 opgericht als boekhandel en heeft zich kunnen ontwikkelen dankzij de alom tegenwoordige industrie en het uitgeverstalent van vorige eigenaren. Het bedrijf is onder andere door drie generaties van de familie Woudt geleid. De laatste Klaas Woudt herkende het talent van goede literaire schrijvers snel. Naast toneelboekjes zijn hier veel literaire werken uitgegeven en gedrukt, onder andere het eerste werk van Jan Wolkers, ‘Serpentina’s Petticoat’. Ook andere bekende publicisten, zoals bijvoorbeeld Mulish, Vestdijk, Hermans en Kouwenaar, hebben hier hun werk laten drukken. De socialist Domela Nieuwenhuis liet hier jaren eerder zijn brochures drukken en heeft zelfs nog op het dak van de drukkerij gestaan om het volk toe

te spreken! De Zaanstreek heeft veel historie. Om de tien meter struikel je over de verhalen die verscholen zitten achter de panden. We zijn behoorlijk actief in de Zaanstreek en zijn er trots op dat we veel bijzondere opdrachten krijgen. In de boekenkast staan inmiddels al aardig wat Zaanse uitgaven die door ons zijn gedrukt. Dat zijn voor ons de krenten in de pap. Maar van alleen krenten kun je niet leven, ook het reguliere werk is welkom, want dat geeft een gezonde financiële basis voor het bedrijf. We zijn daardoor een gewone drukkerij die speciale dingen doet. Heijnis & Schipper is een modern bedrijf met een eigentijds machinepark. We investeren voortdurend in alle gangbare en nieuwe technieken, zoals offsetdruk, printtechniek en speciale afwerkingen. We zijn een commercieel bedrijf met een sterk ambachtelijke inslag. Vergelijk het maar met een warme bakker. We willen echt goede dingen maken. Van het begin tot het

eind hebben we aandacht voor onze producties. Met onze technische en papierkennis komt ieder product optimaal tot zijn recht. Het contact met de klanten vinden we ook belangrijk. Bij ons kan er veel en we denken graag mee. We maken geen verschil tussen soorten klanten. Of je nou binnenkomt met een bestelling voor 100 enveloppen of iedere maand een magazine bij ons laat drukken, iedere klant krijgt onze aandacht. Wij zijn zeer gehecht aan de Zaanstreek, die soms mooi is van lelijkheid en die een schat aan bijzondere projecten en bijzondere mensen in zich bergt. Mensen lopen hier niet te koop met zichzelf. Maar wij vinden het leuk om via ons werk aan anderen te laten zien hoe mooi het hier is. Via Kijk Zaan proberen we mensen ook enthousiast te maken voor de streek, zodat nog meer mensen zich hier thuis gaan voelen en het bijzondere van deze regio gaan waarderen.’

‘Het restaureren van papier en boeken is een uitdagend vak. Elk object heeft zijn eigen probleem en een unieke oplossing.’

Fotografie: Arjan ten Pierick

Restauratie papier en boeken

Floor Meijboom en Thea Vorstman hebben een bedrijf voor Conservering en Restauratie van Papier en Boek in Zaandijk. ‘Papieren objecten zijn kwetsbaar. De tand des tijds laat sporen achter, zoals vlekken en scheuren. Als papierrestaurator probeer je een object weer in de oorspronkelijke staat terug te brengen. Daarvoor ben je zowel met je handen als met je hoofd bezig. Je moet weten hoe het materiaal gaat reageren op de behandeling, maar ook moet je uitvinden hoe de schade is ontstaan. Kennis van materialen, technieken en scheikundige processen is daarvoor noodzakelijk. Het papier kan zelf niets vertellen, daarom is het aan ons om een object goed te ‘lezen’. Als een affiche ooit met punaises aan de muur van een café heeft gehangen, behouden we die gaatjes. Dan blijft een stukje geschiedenis van het object behouden. Het werk is zeer divers en soms heel verrassend. Toen we bijvoorbeeld in opdracht van het Marinemuseum een

zeekaart uit de 18e eeuw restaureerden, ontdekten we tussen het schutpapier en de zeekaart een gave kaart met daarop de route van Amsterdam naar Zuid-Amerika, uit de tijd dat delen van Zuid-Amerika nog onbekend waren. We restaureren ook persoonlijke objecten, zoals een familiearchief of een getekend portretje van grootvader. Zeven jaar lang werkten we aan de restauratie van alle originele aquarellen en tekeningen van de plaatjes voor de Verkade verzamelalbums, die nu te zien zijn in het Verkade Paviljoen van het Zaanse Museum. Toen de klus klaar was, gingen we ze echt missen.’

Erik Schots werkt vanuit zijn Handboekbinderij en Restauratieatelier in Krommenie regelmatig met Floor Meijboom en Thea Vorstman samen. ‘Toen Papierrestauratie de opdracht kreeg voor restauratiewerk aan jaargangen van oude tijdschriften maakte ik daarbij cassettes, aangepast aan de stijl van

het tijdschrift, met naam en jaartal in passend lettertype. Ik restaureer ook veel antieke boeken en albums. Net als bij Papierrestauratie kom je vaak wonderlijke zaken tegen zoals stukken middeleeuws handschrift in banden van oude Statenbijbels en in één geval zelfs vellen 16e-eeuwse speelkaarten. En veel dooie insecten! Bij restaureren ga je in andermans schoenen staan, terwijl nieuw werk veel creatiever is; denk aan het binden van ‘De Encyclopedie der Domheid’ in ezelsvel, of het maken van een reuzenformaat 35 kilo wegend gastenboek voor het Boekenbal, waar twee grote pakken papier en drie liter lijm in verwerkt zijn. Waar ik veel creativiteit in kwijt kan zijn boeken als kunstvorm. In deze boeken kan van alles ingebonden worden, zoals een gedroogd blad, stukjes stof, alles wat maar technisch haalbaar is. Uiteindelijk wordt er altijd een stukje van mijn ziel weerspiegeld in het eindproduct.’

21

Tips van Papierrestauratie:

Hollandia Archeologie

Jelus Matser

Vogelpoel

KIOZK

Gebroeders Brügemann Kaashandel

‘Het is spannend om te zien hoe het staal zich vormt, hoe het reageert, en om daarop bij te sturen.’

Fotografie: Arjan ten Pierick

Kaaijk Metaalbewerking

‘Vanaf 1667 brandt het vuur bij ons in de smederij. Toen heette het nog De Drie Gekroonde Hamers en werden er bijvoorbeeld ankers gemaakt voor de toenmalige scheepswerven aan de overkant van de dijk.’ Jan Willem Kaaijk is de vierde generatie Kaaijk, die net als zijn voorgangers het bedrijf mee laat gaan met de tijd. ‘Bij binnenkomst in de smederij ervaar je de geschiedenis en zie je vakmensen aan het werk. Sommige gereedschappen werden ruim 100 jaar geleden ook al gebruikt. Maar tegenwoordig gebruiken we natuurlijk ook moderne technieken, zoals lasersnijwerk en waterstraalsnijden. We zijn altijd kleinschalig gebleven én trots op het bedrijf, omdat je overal in de Zaanstreek ons werk terug ziet. Het hek van Het Volkspark is een bekend stuk werk. Minder zichtbaar voor het publiek is het smeedwerk voor houtzaagmolens ’t Jonge Schaap. Het is een mooi stukje vakwerk dat er voor zorgt dat het hout op de juiste manier naar binnen wordt

getrokken en gezaagd. Het is ook bijzonder om onderdelen te leveren voor de bouw van het Hamburgorgel. In opdracht van Flentrop hebben we gesmede overbruggingen, zogenaamde walsen, gemaakt op de traditionele manier. Zo kun je ook de oude vaardigheden op peil houden. Door de uitstraling van het bedrijf en omdat we de bovenkant van de markt bedienen, zoekt het bedrijf in feite zelf zijn eigen klanten uit. We werken vrijwel niet voor aannemers, maar ze weten ons wel te vinden voor de mooie afbouwklussen in Inverdan. Zo plaatsten we voor hotel Inntel een mooie RVS brug, die op het water lijkt te drijven. Ook interieurarchitecten weten ons te vinden. Zo staan er op woonbeurzen in Milaan en Londen moderne kasten die door ons zijn gemaakt. Particulieren hebben ook vaak leuke ideeën en zijn dan supertrots als het resultaat hun verwachtingen overtreft. We maken niet alleen nieuw werk, maar restaureren en renoveren ook. Voor het

Tropenmuseum in Amsterdam hebben we in een prachtige zaal 33 gesmede hekwerken 15 centimeter verhoogd in exact dezelfde stijl. Tegenwoordig is er nauwelijks ruimte op school voor vakken zoals handvaardigheid. Daarom bedenk ik zelf projecten om leerlingen te laten ervaren hoe leuk techniek is. Zo hebben we projecten op technische scholen gedraaid waarbij ze met boten over de Zaan konden racen. Tijdens een ‘Metaltour’ komen leerlingen in de werkplaats een ochtendje smeden en lassen om te ervaren of ze er affiniteit mee hebben. We hebben daarvoor de prijs ‘Beste Leerbedrijf van de Randstad 2011-2012’ gekregen. Ik heb er veel plezier in om actief te zijn als ambassadeur voor de techniek. Het vak geeft mij veel voldoening, want aan het eind van de dag liggen er tastbare producten die nog heel lang gebruikt zullen worden.’